
Miért és hogyan felelünk a munkaviszony esetében?

Áttekintő gondolatok a munkajogi kárfelelősség célja és lehetséges módozatai körében

Nádas György^{*}

---

a munkaviszonyok jogi szabályozásnak fejlődéstörténete, illetve annak vizsgálata egyértelművé teszi, hogy már a korai szabályozás is egyfajta függő jogviszonyként tekint a munkaviszonyra. Ebből pedig az a következtetés vonható le, hogy a munkajogviszonyok alanyai, szemben az általános magánjogi jogviszonyok struktúrájával nem egymásnak mellérendelt helyzetbe, hanem alá-fölérendeltségi viszonyban állnak.

Ennek előre bocsátása a téma szempontjából azért jelentős, mert a felelősség intézményrendszere és ezen belül a magánjogban legpregnansabban megjelenő kárfelelősség intézményrendszere a munkajogi jogviszonyok vonatkozásban a munkáltató, illetve a munkavállaló károkozása kapcsán eltérő célok mentén építkezik.¹

A magánjogi felelősséggel összefüggésben három célt emelhetünk ki, nevezetesen a reparációt, a prevenciót és a repressziót. Azt, hogy ezen célok közül melyiknek tulajdonít nagyobb hangsúlyt a jogalkotó, a felelősségi rendszert eltérő szabályozásán keresztül tudjuk kifejezésre juttatni. A magánjogi jogviszonyok vonatkozásában eltérő szabályozásra ebből a szempontból nincsen szükség, hiszen egymáshoz képest mellérendelt szerepben lévő autonóm felek felelősségi viszonyait kell rendezni. Így a magánjog logikájából és a magánjogi szabályozás elsődleges céljából kiindulva a reparatív célt kell kiemelnünk, ahogy ezt egyébként a jogrendszerek többsége meg is teszi és a reparatív cél primátusát hangsúlyozza a legtöbb tételes szabályon keresztül. Ezzel szemben a munkajogviszony vonatkozásban az állapítható meg, hogy attól függően, hogy a munkáltató, vagy a munkavállaló kerül károkozó pozícióba, eltérő célok fogalmazhatóak meg, illetve a felelősségi célok közül másnak és másnak tulajdoníthat elsőbbséget a jogalkotó.²

---

^{*} Egyetemi docens, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Agrárjogi, Környezetjogi és Munkajogi Tanszék

¹ ARTHURS, Harry: *Labour Law After Labour*, Osgoode Hall Law School Comparative Research in Law and Political Economy, Research Paper Series, 2011/15, 18

² HAJDÚ József: *A munkavállalói általános kártérítési felelősség szabályozása az új Mt.-ben: tények és*

A szabályozás eltérő volta lehetővé teszi, hogy a munkavállaló kárfelelősségével összefüggésben a jogalkotó kifejezésre jutassa ezt a célt – amelynek központi eleme elsősorban a prevenció és a represszió – még akkor is, ha a teljes kártérítési felelősség elvét is megjelenítik a rendelkezések. A regresszív, illetve a preventív cél megvalósítása érdekében a jogszabályi környezet a munkavállalói felelősséget több oldalról korlátozza, illetve korlátozhatja. Egyrészt az általános magánjogi kontraktuális felelősséghez képest – amely alapvetően objektív megalapozású – eltérhet egy felróhatósági alapú objektivizált felelősségi alakzat irányába. Ezzel szemben a munkáltatói kártérítési szabályok általában objektív alapozásúak, felróhatósági elemet nem tartalmaznak és a munkáltató oldalán megjelent jogalkotói cél a kártérítési felelősségi szabályokon keresztül a teljes reparáció irányába mutat.

Ebben az összefüggésben szükséges vizsgálni azt a kérdést is, hogy a munkajogi kárfelelősségi szabályok, illetve az általános magánjogi kártérítési szabályok, milyen kapcsolatban, milyen viszonyban vannak egymással.³ Különösen akkor, ha a munkajogviszonyok szabályozása önálló törvényben történik.

Az általános magánjogi kártérítési felelősség szabályozása a romai jogtól kezdődően igen szélsőséges tartományokban mozgott, illetve mozog. Elég, ha utalunk a tizenkét táblás törvény teljesen objektív kártérítési felelősségi szabályaira, amikor pusztán az volt a bizonyítandó tény, hogy a károkozó magatartás és a kár között fennáll-e okozati összefüggés. Mert amennyiben igen, úgy a károkozó köteles volt a kárt megtéríteni. Erre az időszakra vált egyértelművé, hogy a magánjogi felelősség, illetve a büntetőjogi felelősség céljai egymástól eltérhetnek. A *talio* elvet felváltó *compositio* elve már figyelembe veszi, illetve megjeleníti a reparatív célt is, hiszen megfelelő vagyoni ellenértéket kellett a károkozónak szolgáltatni büntetésképpen a károsultnak.

Ezzel szemben a tizenkét táblás törvény egyértelműen magánjogi szabályozása kizárólag arra koncentrál, hogy a reparációs célt a jogszabályi keretek között megvalósítsák. A tizenkét táblás törvény objektív felelősségi rendszerétől a iustinianus-i kodifikáció a szubjektív felelősségi rendszer irányába mozdul el, amikor is a kár, illetve a károsult vizsgálatának a középpontba helyezését felváltja a károkozó, illetve a károkozó tudattartamának a vizsgálata. Ezzel az európai jogfejlődésre hosszú századokra hatást gyakorol, hiszen a XVIII-XIX. századi nagy magánjogi kódexek is a szubjektív felelősségi rendszert építik be akár a szerződéses, akár a szerződésen kívül okozott károk megtérítésnek szabályrendszerében.

A tudati elemek vizsgálata, a szubjektív felelősség általánossá tétele, a szerződéses viszonyokban okozott károk vonatkozásában a XX. századra meghaladottá vált,⁴ azzal, hogy az ipari, illetve a technológiai fejlődés már a XIX.

---

kihívások, in: KUN Attila (szerk): *Az új Munka Törvénykönyve dilemmái* c. tudományos konferencia utókiadványa, Budapest, 2013, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 112

³ Lásd bővebben pl: EÖRSI: Gyula: *Elhatárolási problémák az anyagi felelősség körében*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1962.

⁴ ROMÁN: *A munkajog alapintézményei*, I. kötet, második, javított, bővített kiadás, University Press, Pécs, 1998 45.

században szükségessé tette, hogy egyes meghatározott esetekben visszatérjen a szabályozás az objektív felelősség rendszeréhez és bekerüljön a felelősségi szabályok közé az úgynevezett veszélyes üzemért fennálló felelősség, amelynek alapja a veszélyes üzem üzemben tartása. A szabályok elsődleges célja, hogy a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel szemben hathatós és hatékony magánjogi védelmet nyújtson azzal, hogy pusztán az üzemben tartás megalapozza a veszélyes üzem működéssel összefüggésben keletkezett károk megtérítésért fennálló felelősséget.⁵ Az objektív felelősség sem lehet azonban abszolút felelősség, hiszen vannak olyan helyzetek, illetve lehetnek olyan helyzetek, amikor a veszélyes üzem üzembentartója bár az okozati összefüggés megállapítható a veszélyes üzem működése és a kár bekövetkezése között, mégsem tehető felelőssé, hiszen ilyen esetekre biztosítani kell a veszélyes üzem fenntartójának a kimentés lehetőségét.

A tekintetben a munkajogi kárfelelősség céljai és szabályai nem térnek el az általános magánjogi felelősségi szabályoktól, hogy a kárfelelősség megállapításához több feltétel együttes jelenléte szükséges. Attól függően kapnak hangsúlyt ezek a feltételek, hogy milyen céllal szabályozza a jogalkotó kárfelelősség kérdését. Ezek a feltételek nyilvánvalóan a kár bekövetkezése, a jogellenesség, az okozati összefüggés, illetve a kimentés eredménytelensége, vagy kizártsága. Természetesen a szerződésből eredő kártérítések kapcsán alapvető feltétel, hogy a károkozás a szerződéssel összefüggésben történjék.⁶

A másik kiemelendő és a felelősségi célokat árnyaló változás a XX. században a szerződéses viszonyokkal kapcsolatosan az objektív felelősség általánossá tétele volt. Természetesen az objektív felelősségi rendszer általános alkalmazhatósága a magánjogi szerződéses viszonyban a kimentés lehetőségét is újra szabályozta. Figyelemmel arra, hogy az általános objektív felelősség mind a tényleges, mind az úgynevezett következménykárok vonatkozásában szinte kimentést nem tűró felelősséggéként értelmezhető.⁷

A szerződéses viszonyokkal kapcsolatosan megjelenő objektív felelősségre kiváló példa a Bécsi Vételi Egyezmény, amelynek a felelősségi rendszere a következménykárok vonatkozásban a kimentés új szabályait vezette be.⁸ A téma szempontjából a kérdés vizsgálata azért nem megkerülhető, mert a teljes reparáció elvét valló felelősségi rendszerek a következménykárok vonatkozásban is a teljes megtérítés lehetőségét kívánják biztosítani. Azzal a fontos elvvel párhuzamosan, hogy jobb helyzetbe a károsult ne kerülhessen, mint amilyen helyzetben a károkozást megelőzően volt. A következménykárok vonatkozásban a felek szerződéskötés kori együttműködésére, a szerződés tartalmára figyelemmel biztosítja a következménykárok korlátozott megtérítését a Bécsi Vételi Egyezmény.

⁵ EÖRSI Gyula: *A fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség alapkérdéseiről*, Különlenyomat az Állam és Jogtudományi Intézet Értesítője III. kötet 4. számából, Akadémiai Nyomda, Budapest, 1960., 382.

⁶ MARTON Géza: *Kártérítési kötelek jogellenes magatartásból*, in: SZLADITS Károly (szerk.): *Magyar magánjog*, IV. kötet, Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1942. 584.

⁷ FUGLINSZKY Ádám: *Felelősség a szerződésszegéssel okozott károkért*, in: WELLMANN György: *Polgári jog, Kötelmi jog Első és Második rész*, Budapest, 2013, HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó Kft, 240

⁸ SÁNDOR Tamás: *A nemzetközi adásvétel* (Az áruk nemzetközi adásvételéről szóló 1980. évi ENSZ Egyezmény magyarázata), Napraforgó Kiadó, Budapest, 1990., 277

A munkajogi kártérítési felelősség vonatkozásában, ahogyan arra fentebb már felhívtuk a figyelmet, az általános magánjogi kárfelelősségnek a szerződéses viszonyok kapcsán kialakult szabályai egységesen nem alkalmazhatóak, éppen a munkajogviszony függő jellegéből következően. A legtöbb szabályozás ezt szem előtt tartva különíti el a munkavállaló, illetve a munkáltató kártérítési felelősségének szabálytömegét.

Az alapvető eltérés mögött több jogpolitikai cél húzódik meg, az egyik, hogy a kártérítési felelőssége körében is érvényre jusson a munkavállaló, illetve a munkáltató eltérő helyzete, hogy a munkavállaló garanciális védelemben részesüljön, illetve másik, hogy a kártérítés céljai közül melyiket helyezi előtérbe az adott felelősségi rendszerben.

A következőkben elméleti jelleggel áttekintjük a munkavállaló, illetve a munkáltató felelősségét meghatározó szabályok egy-egy modelljét, amely a fenti célok megvalósítására alkalmas lehet. A munkavállaló kártérítési felelőssége körében tehát a preventív, illetve a represszív célok hangsúlyozása mellett a részleges reparáció merülhet még fel, olyan módon, hogy a munkavállaló kártérítési felelősségét nem csak a kár mértéke, hanem azon magatartások kapcsán is korlátozza a jogalkotó, amely magatartásokkal egyáltalán olyan helyzet alakulhat ki, hogy kártérítési felelősségről a munkavállaló oldalán beszélhetünk.⁹ Tehát a jogellenesség körében végezhető korlátozás, olyan értelemben legalább is, hogy szűkíti a jogalkotó azon magatartásokat, amelyekkel összefüggésben a munkavállaló kártérítési felelőssége megállapítható. Ehhez az általános mércéhez képest mindenképpen eltérést találunk a hiányért fennálló felelősség vonatkozásban, annál is inkább, mert a hiányért fennálló felelősséget nem is tekinthetjük kártérítési felelősségnek, figyelemmel arra, hogy a hiányért felelős munkavállaló magatartása és a bekövetkezett hiány között nincs oksági kapcsolat. Pusztán a hiány ténye alapozza meg a felelősséget. Ebből következően itt a jogalkotói cél kizárólag a munkáltató teljes körű reparációjára irányul.

A munkavállalói jogok védelme azonban itt is kimutatható, hiszen szigorú szabályozáshoz kötött a hiányért fennálló felelősség érvényesítése. A szabályozás a munkáltató vonatkozásában is az általános kárfelelősségi szabályokhoz képest eltérő kötelezettségeket fogalmaz meg, éppen abból kiindulva, hogy a hiányért fennálló felelősség inkább kockázat telepítő szabály, sem mint tényleges felelősségi norma.

A munkavállaló általános kártérítési felelősségi alakzatai megalapozásukat tekintve többfélék lehetnek. Az egyik megoldás, amely kifejezetten vétkességi alapon, szubjektív módon közelíti meg a felelősség kérdését, ennek kapcsán az esetleges jogvita vizsgálódásának középpontjában a károkozó munkavállaló tudattartama kerül, jelesül akarta-e a kár bekövetkeztét, szándékos volt-e a károkozó magatartás, ez a szándék kiterjedt-e a kár bekövetkezésére is, átlátta-e a munkavállaló a magatartásának lehetséges következményeit, vagy a kellő körültekintés hiányában ez nem történt meg. A vétkességi alapozású szubjektív felelősségi alakzatok ebben a tekintetben egyértelműen a prevenciót, és a

⁹ NAGY László: *Anyagi felelősség a munkaviszony keretében okozott károkért*, Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1964, 10.

repressziót tekintik elsődleges célnak.¹⁰ Annál is, inkább mert a vétkesség fokához igazodó kártérítési felelősség a kártérítés mértéke esetében is korlátozást jelent, és a teljes kártérítés elvét kizárólag a szándékosan okozott károk vonatkozásban tartja fenn.

A vétkességi alapozású szubjektív kárfelelősségi rendszerek garanciális szabályként a direkt bizonyítás elvén állnak, amely azt jelenti, hogy a kártérítési felelősség valamennyi konjunktív feltételét a károsult munkáltatónak kell bizonyítani. Ez is abba az irányba hat, hogy a munkavállalói kártérítési felelősség ilyen formája a munkavállaló és a munkáltató közötti eltérő pozíciót figyelembe véve határozza meg a bizonyítandó feltételek körét.

Egy másik lehetséges szabályozási modell, amely már a reparatív cél előtérbe helyezését jelenti, olyan normatömeg megalkotása, amelynek alapja a klasszikus magánjogi kódexeknek a szerződésen kívül okozott károk megtérítésére vonatkozó szabálya lehet. Ebben az esetben már nem beszélhetünk vétkességi, vagy szubjektív felelősségről. Itt a felelősségi mérce objektívizálódik, megjelenik a felróhatóság, mint az általában elvárható magatartási követelmény. Ilyen módon az adott károkozó munkavállaló szubjektuma, szubjektív tudattartama sokkal kisebb jelentőséggel bír, és a vizsgálódás középpontjában már a kár, és az okozati összefüggés feltárása kerül. Ez tehát azt jelenti, hogy a felelősségi mérce is szigorúbb a vétkességi alapozású rendszerhez képest, azonban a tartós jogviszonynak számító munkaviszonyokban továbbra is megmaradhat a mentesülési lehetősége. Sajátosan alakul a kártérítési igénnyel kapcsolatos bizonyítási teher, mert elviekben a felróhatósági felelősség kimentési felelősség, ez azt jelenti, hogy főszabályként a károkozó igazolhatja azt, hogy a károkozás neki nem felróható, mert ő úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A munkajogviszony jogi szabályozásának szociális funkciói, illetve az a tény, hogy függő jogviszonyról van szó, a kimentési bizonyítás elvi lehetőségét korlátozhatja. A kimentési bizonyítás eredményességét ugyanis nagymértékben befolyásolhatja, hogy a jogviszony szereplői milyen helyzetben vannak egyrészt egymáshoz képest, másrészt milyen eszközök állnak rendelkezésére annak érdekében, hogy a felróhatóság hiányát bizonyítani tudja. Ebből pedig az is következhet, hogy a jogalkotók bár fenntartják a felróhatósági alapú munkavállalói felelősség rendszerét, azonban a bizonyítási terhet másképpen osztják ki, ezzel a bizonyítás teljes súlyát és terhét a munkáltatóra telepítve.¹¹ Ebben a körben természetesen a bizonyítandó tényekkel kapcsolatos elvi kérdés merülhet fel, nevezetesen ha a kimentési felelősségből eredő bizonyítás terhét megfordítjuk, és valamennyi kártérítési felelősség megállapításához szükséges feltétel bizonyítására a károsultat kötelezzük, úgy azzal a problémával kell szembesülnünk, hogy adott esetben nemleges bizonyítást kell eszközölni, hiszen ebben az esetben csak azt

¹⁰ PRUGBERGER Tamás – KENDERES György: *A munkaviszony keretében fennálló kártérítési felelősség új szabályainak egyes problémáiról*, Magyar Jog, 2013. 7. szám, 394.

¹¹ PRUGBERGER Tamás: *Az új Ptk. és a munkajogi szabályozás, különös tekintettel az egyéni és a kollektív munkaszerződésekre, a munkajog és polgári jog kodifikációs és funkcionális összefüggései*, Miskolc 2001., 184.

bizonyíthatja a károsult, hogy a károkozó munkavállaló nem úgy járt el, ahogyan az az adott helyzetben általában elvárható.

A harmadik lehetséges szabályozási modell egyértelműen a magánjognak a szerződéses viszonyokból származó károk megtérítésére vonatkozó általános szabályait rendeli alkalmazni. Ez bár csak és kizárólag a reparatív funkció elsődlegességét helyezi előtérbe, a felelősséget objektívvá teszi, és a kimentés lehetőségét biztosítja a munkavállaló számára, de csak abban a körben, amely körben egyébként egy polgári jogi kötetmi viszonyban álló felek bármelyikének ez lehetősége. Ebben az esetben is lehetővé kell azonban tenni a munkavállalónak, mint bár mely más szerződő félnek, hogy a felelősségét kimentse, vagy a kártérítés mértékét valamilyen módon korlátozza. Ebben szabályozási modellben már a munkajogi elvek semmilyen módon nem jelennek meg, hiszen az általános kötetmi jogi felelősségi alakzat érvényesül, ennek megfelelően a felelősség alóli kimentés lehetősége is a magánjogi szabályokkal párhuzamosan alakul.

E vonatkozásban több elképzelés vázolható, így az egyik megoldás lehet, hogy kizárólag az elháríthatatlan külső ok igazolása mentesítse a munkavállalót a kártérítési felelősség alól. A másik megoldás, amely az okozatossági láncolattal, illetve az okozatossági láncolat zárásával összefüggő lehetőség, ha a már hivatkozott Bécsi Vételi Egyezmény kimentési szabályait emeljük a munkajogi felelősségi szabályok körébe.¹² És így a munkavállaló azt igazolhatja, hogy a kár bekövetkezése ellenőrzési körön kívül eső olyan körülményre vezethető vissza, amelyet nem kellett előre látnia, vagy az nem volt elhárítható. Ez a szabályozás a munkavállalói kártérítési felelősség alóli mentesülését szinte kizárta teszi. A felek eltérő helyzetéből adódó különbségek érvényre juttatása a felelősség alóli mentesülés körében akkor képzelhető el, ebben a szabályozási modellben, ha a kártérítés mértékét valamilyen módon limitálja a jogalkotó, illetve erőteljesen megjeleníti az előreláthatósági klauzulát, amely ugyan csak a kártérítés összegének korlátozásához vezethet.

Elképzelhető egy olyan megoldás is, amikor a felróhatósági felelősséget és a szerződéses viszonyokból eredő károk megtérítésére vonatkozó objektív felelősségi szabályokat valamilyen módon vegyíti a jogalkotó. Ez azt jelentheti, hogy a felelősség alapja a felróhatóság lehet, a kimentési bizonyítást felváltja a direkt bizonyítás, és megjelenik az előreláthatósági klauzula is.¹³ Ez a felelősségi rendszer kiegészíthető olyan jogtechnikai megoldással is, amely a jogvitát eldöntő bíróság számára lehetővé teszi a kártérítés mérséklését abban az esetben, ha a károkozó munkavállaló különös méltánylást érdemlő körülményeket igazol.

Az sem kizárt természetesen, hogy az általános modellek sajátos kombinációja épül be a munkajogi kárfelelősségi szabályok közé, így megjelenhet a munkavállalói kártérítési felelősség általános alakzatai körében az objektivizált, vagy felróhatóságon nyugvó felelősség, kiegészülve az előreláthatósági klauzulával, illetve a direkt bizonyítás intézményének fenntartásával. Az ilyen megoldás,

¹² SÁNDOR Tamás: *A nemzetközi adásvétel* (Az áruk nemzetközi adásvételéről szóló 1980. évi ENSZ Egyezmény magyarázata), Napraforgó Kiadó, Budapest, 1990., 277.

¹³ CSÖNDES Mónika: *Az ésszerű előreláthatóság és a munkajogi kárfelelősség*, in: HR&Munkajog, 2013./10, 21.

azonban dogmatikai és értelmezési nehézségekhez vezet, hiszen az esetleges jogvitában az eljáró bíróságoknak nagyon szerteágazó módon kell a bizonyítási eljárást lefolytatni, és a bizonyítási eljárás eredményeképpen megállapított tényállásból is nehézkes lesz a jogkövetkeztetések megfelelő levonása.¹⁴

Ezek a modellek tehát azt mondhatjuk, hogy általános kárfelelősségi alakzatként jelenhetnek meg a munkavállalói kártérítési szabályok között. E mellett azonban, ahogy arra már felhívtuk a figyelmet, megjelenik a hiányért fennálló felelősség, mint kockázattelepítő szabályozás, de elképzelhető olyan sajátos felelősségi kör meghatározása is, amely kifejezetten objektívnek tekinthető, a kimentés csak rendkívül szűk körben engedi a jogalkotó, és itt a teljes kártérítési elv és ezzel együtt a reparációs cél dominál. Ebben az esetben egyértelműen kimentési bizonyítás jöhet szóba azzal, hogy az ilyen szigorú felelősségi körbe tartozó magatartásokat, illetve a károkozás tárgyát egészen pontosan meg kell határozni, és körül kell írni.

A munkavállalói kárfelelősségi alakzat áttekintését követően ugyanilyen szempontrendszer alapulvételével a munkáltatói kárfelelősségi alakzatok is vizsgálat tárgyává tehetők. A munkáltatói kárfelelősség a munkavállaló felelősségéhez képest eltérő célok érdekében kerül szabályozásra. A munkajogi kódexek alapvetően a munkáltató teljes kártérítési kötelezettségét írják elő. Ebből pedig az a következtetés vonható le, hogy a munkáltató felelősségének elsődleges célja a reparáció. A munkavállalónak olyan helyzetbe hozatala, mintha a káresemény be sem következett volna. Azt, hogy ezt a reparációs célt milyen szabályokkal lehet elérni visszanézve is több modell képzelhető el.

Az első megközelítésben a munkáltató felelőssége is vétkességi alapozású, szubjektív felelősség, azonban a bizonyítás kimentési jellegű. Ez nem jelent mást, mint, hogy a munkáltatót kötelezi a jogszabály annak bizonyításra, hogy a károkozás körében vétkesség nem terheli. Ez a rendszer dogmatikai problémákat vett fel, hiszen a nemleges tények bizonyítása elnehezítheti a jogvita megoldását, másrészt egy jogi személy munkáltató esetében nehezen is értelmezhető a vétkesség, mint egyértelműen a károkozó tudattartamát vizsgáló, vagy azon alapuló felelősségi rendszer. Ebben az esetben a teljes kártérítési elv is sérül, hiszen a vétkességen kívüli magatartásokkal okozott károk megtérítésére semmilyen lehetősége nincsen a munkavállalónak.

Elképzelhető az objektivizált felelősségi forma a munkáltató károkozása kapcsán is,¹⁵ ebben az esetben a munkáltatói kárfelelősség már a teljes kártérítési felelősség elvén áll, azonban a felróhatóság kérdése egy szervezetként működő munkáltató esetében értelmezési nehézségeket okozhat. Másrészt az okozatosság kérdése is felmerül, hiszen a munkáltató, mint szervezet, hogy tudja igazolni, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ilyen megoldás természetesen a kimentési bizonyítást vallhatja csak magáénak, ez azt jelenti, hogy

¹⁴ SÍPKA Péter: *Az új Munka Törvénykönyve felelősségi rendszere, figyelemmel az új Polgári Törvénykönyvre*, Magyar Jog, 2013/12, 738.

¹⁵ EÖRSI Gyula: *A fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség alapkérdéseiről*, Különlenyomat az Állam és Jogtudományi Intézet Értesítője III. kötet 4. számából, Akadémiai Nyomda, Budapest, 1960., 382.

a kárt, az oksági kapcsolatot, a jogellenességet a károsultnak, míg a felróhatóság hiányát a károkozónak kell bizonyítani. A teljes kártérítés elvéből az is következik, hogy mind a vagyoni, mind a nem vagyoni károkat köteles a munkáltató megtéríteni.

A harmadik lehetséges szabályozási út, ha a munkáltató kárfelelősségét a magánjogból ismert veszélyes üzemi felelősséghez hasonlóan objektív kárfelelősségi alakzatként definiáljuk.¹⁶ Ebben az esetben érvényesül leginkább a teljes reparációs elv, illetve ez a felelősségi alakzat veszi figyelembe azokat a munkajogviszonyra jellemző sajátosságokat, amelyek elhatárolják az egyéb magánjogi, illetve kötelmi jogi jogviszonytól a munkajogviszonyt. Az objektív felelősség ebben az esetben sem jelenthet, és nem is jelent abszolút, vagy korlátlan felelősséget. A munkáltató számára is biztosítani kell a kimentés lehetőségét. A kimentés köre, és annak szűkebb, vagy tágabb módon történő meghatározása hatással van természetesen a reparációs, illetve az e mellett megjelenő prevenciók célok megvalósítására is.

Amennyiben a klasszikus veszélyes üzemi felelősséghez hasonló megoldást választunk, úgy a kimentés kizárólag az elháríthatatlan külső ok igazolása esetében valósulhat meg.¹⁷ E mellett objektív felelősségi alakzatként értékelhetjük a már többször hivatkozott Bécsi Vételi Egyezménynek az adásvételi szerződések kapcsán kidolgozott kimentési felelősségi szabályait, azzal, hogy ebben az esetben, a kimentés köre tágabban kerül meghatározásra, megjelenik a kimentés kapcsán két új jogintézmény, nevezetesen az ellenőrzési kör, illetve a kártérítés mértékének csökkentése körében az előreláthatósági klauzula.

Fontos hangsúlyozni, hogy az előreláthatóság jogintézménye kizárólag az úgynevezett következmény károk vonatkozásában bírhat relevanciával, hiszen a tényleges károk, nem vagyoni károk és az indokolt költségek megtérítésének vonatkozásban az előreláthatóság csak szűk körben, vagy egyáltalán nem értelmezhető. Ez a fajta jogintézmény, nevezetesen az ellenőrzési kör, illetve az azon kívüliség igazolása, mint kimentési ok, valamint az előreláthatósági klauzula a tartós, függő jogviszony, mint a munkaviszony vonatkozásban nehezen értelmezhető, és alapvetően gátolja a reparációs cél megvalósulását.¹⁸ Ezen túlmenően korlátozott mértékben teszi lehetővé mind a preventív, mind a represszív funkciók érvényre jutását.

A fentiekből következően összegzésként az állapítható meg, hogy célszerű a munkavállalói és munkáltatói kárfelelősségi szabályokat differenciáltan megállapítani, éppen azért, mert a kártérítési felelősség céljai a munkavállaló és a munkáltató esetében eltérőek. Ennek érdekében a jogalkotó a keretek biztosításával megtette a kezdeti lépéseket, azonban a munkaügyi viszonyokra figyelemmel egy polgári jogi viszonyokra alkotott szabályozás nem egyértelműen

¹⁶ PRUGBERGER Tamás: *A munkajog és a polgári jog kapcsolata a jogdogmatika tükrében*, Sectio Juridica et Politica, Miskolc, Tomus (2000) XVII, 220.

¹⁷ SZALMA József: *Szerződésen kívüli (deliktív) felelősség az Európai és a magyar magánjogban*, ELTE AJK – Bóris Kiadó, Budapest – Miskolc, 2008. 217.

¹⁸ KUN Attila: *Gazdasági racionalitás és munkajog – az előreláthatósági klauzula esettanulmánya az új munka törvénykönyve tükrében*, Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Juridica et Politica XXXI/1-2, 2013, Miskolc, 412.

adaptálható. A különbségekből adódó részletek kidolgozása az ítélkezési gyakorlatra vár, mely hosszabb folyamat lesz és egyértelműen egységes irányt nem is biztos, hogy jelenteni fog. Ahogyan Deli Petra is kimondja a fogalmi tisztaság fontosságát is hangsúlyozni kell a bírói gyakorlat egységessége és a jogbiztonság érdekében.¹⁹

---

¹⁹ DELI Petra Eszter: A munkavállaló általános felelőssége a német és az osztrák modellek jogösszehasonlító Keresztmetszetében, Szegedi Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, Tézis füzet, Szeged , 2013., 10.